

Юлія ТЕРНАВЧУК

ЕКСКУРСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Формування високодуховної, творчої, всебічно розвиненої особистості є основним завданням розбудови національної школи. Тому виховання має бути невід'ємною складовою всього освітнього процесу і має ґрунтуватися на загальнолюдських цінностях, патріотизмі, повазі до рідної мови, традицій, культури тощо. «У школі формується особистість, її громадянська позиція та моральні якості» [3, с. 5], тому так важливо приділяти достатню увагу національно-патріотичному вихованню школярів, адже «нова школа буде плекати українську ідентичність» [3, с. 19].

Формування проблеми національної свідомості та патріотизму молоді досліджували науковці О. Абрамчук, І. Бех, А. Бойко, В. Борисов, А. Веремчук, Ю. Каюков, В. Кіндрат, О. Кириченко, О. Сухомлинська, Ю. Руденко та ін.

Національно-патріотичне виховання формується на яскравих прикладах історії становлення української державності, досягнень у галузі освіти, науки, культури.

Головними завданнями патріотичного виховання школярів визначені: створення умов для формування особистості, яка усвідомлює свою приналежність до українського народу, зберігає й підтримує українські культурно-історичні традиції, шанобливо ставиться до рідних святинь та національно-духовних надбань шляхом громадянської та правової освіти в межах морально-етичного кодексу учня; виховання громадянина – патріота України з високою національною свідомістю засобами навчальної та позакласної діяльності [2].

У сучасних реаліях європейського вибору України роль музеїв у підготовці вчителя постійно зростає, оскільки їх діяльність має вирішувати завдання духовного наповнення внутрішнього світу, збагачення національної аксіосфери, недопущення нівелювання і розчинення національного в уселюдських досягненнях. Основною формою співпраці музею з педагогічними закладами освіти є екскурсійна діяльність.

Музеї являють собою особливий педагогічний простір, в якому дитина осмислює інший світ – світ історії, світ природи і стає його частиною.

Співробітництво музею і освітніх закладів є системоутворюючим компонентом інноваційного перетворення, який впливає на процес художньо-естетичного розвитку особистості, вирішує проблеми навчання та виховання.

Реалізація такої взаємодії можлива лише за умов наявності спеціалістів, спроможних вирішувати педагогічні завдання співпраці музейного середовища та освітнього закладу.

У сучасних умовах культурно-освітньої діяльності орієнтована на особистість потенційного і реального музейного відвідувача, у зв'язку з цим можна визначити наступні її основні напрямки: інформування, навчання, розвиток творчості, спілкування, відпочинок.

Інформування – це перший ступінь освоєння музейної інформації, тобто первинне отримання відомостей про музей, склад та зміст його колекцій або про окремих музейних предметів, а також з питань, пов'язаних з профілем музею, різними напрямками його діяльності [5, с. 11].

Навчання – ступінь освоєння музейної інформації на якісно новому рівні, що включає в себе передачу і засвоєння знань, а також придбання умінь і навичок у процесі музейної комунікації [5, с. 13].

Розвиток творчості – найвищий ступінь осягнення музейної інформації. Передбачає використання потенціалу музею, зосередженого в пам'ятках матеріальної і духовної культури, для виявлення нахилів і розкриття творчих здібностей [5, с. 18].

Спілкування – встановлення взаємних ділових або дружніх контактів на основі спільних інтересів, пов'язаних з тематикою музею, змістом його колекцій [5, с. 21].

Відпочинок – організація вільного часу відповідно до бажань і очікуваннями музейної аудиторії, задоволення потреби у відпочинку музейного середовища [5, с. 25].

Як приклад музейно-педагогічної взаємодії представляємо діяльність Національного музею-заповідника М. В. Гоголя, що є перлиною туристично-рекреаційного кластеру «Гоголівські місця на Полтавщині» та входить у десятку кращих літературних музеїв України. Культурний заклад прийняв своїх перших відвідувачів 1 квітня 1984 року з нагоди 175-річчя від дня народження письменника.

Сьогодні, родова садиба М. В. Гоголя – це комплекс відтворених (батьківський будинок, флігель, подвір'я, парк-сад з малими архітектурними формами) та реконструйованих (ставка, могила батьків письменника) архітектурних та ландшафтно-природних об'єктів, що дають уявлення про епоху, в якій жив письменник, зачаровують відвідувачів своєю неповторною красою.

У музеї-заповіднику виховання молодого покоління на національно-культурних традиціях розпочинається з відвідувачів дитячого садка (конкурс дитячого малюнку на асфальті, облаштування музейного куточка, прогулянки по гоголівському саду і т.п.). Свято знань у школі доповнюється музейним святом «Здрастуй музей!». Співробітники музею організовують музейні уроки для школярів («Музей розповідає про себе»), численні вікторини, конкурси, пов'язані з пізнанням життя та літературної спадщини Миколи Гоголя [1].

Співробітники музею розробили стратегічний план, основою якого є зміни у ставленні до музейного відвідувача, людського фактору та промоції, поєднання внутрішньої та зовнішньої орієнтації на потенційного постійного споживача. Новими формами роботи стали театралізована екскурсія «В гостях у Гоголя» та театралізоване дійство «Чи знає ви українську ніч?», де поєднуються розповідь екскурсовода та гра гоголівських героїв. Залученню постійних відвідувачів сприяє проведення традиційних науково-освітніх та культурно-масових заходів: «Гоголівська гуморина», та фольклорно-етнографічне свято «Купальські ігри на батьківщині Гоголя», «Гості Сорочинського ярмарку – гості Василівки» та інші. Постійними гостями садиби є учасники молодіжного фестивалю «Гоголь-FEST», туристи, які подорожують Україною та світом. Одним із векторів роботи у музеї є запровадження презентацій, зустрічей з відомими людьми, нащадками гоголівського роду, учасниками міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, засідань «круглих столів» та ін.

Як зазначають науковці, освітньо-виховний потенціал сучасного музею розкривається у таких основних напрямках: виховання на основі здобутків національної і загальнолюдської культури; засвоєння та поглиблення знань, формування вмінь і навичок у різних галузях людської життєдіяльності; розвиток творчих здібностей і створення умов для самотворення і самовдосконалення особистості, актуальним є використання його потенціалу у вихованні молодого покоління на національно-культурних традиціях [4].

Отже, екскурсія як основна форма освітньо-виховної діяльності музею стимулює пізнавальну активність, інформаційно збагачує, забезпечує виховний вплив на майбутніх учителів; сприяє формуванню вмінь і навичок освітньо-виховної діяльності в музейному середовищі; надає можливість студентам самотійно реалізувати творчий підхід.

Список використаної літератури

1. Другий музейний Всеукраїнський фестиваль «Музеї у сучасному полі етнічному світі»: каталог учасників / [Упор. Н. І. Капустіна, В. М. Бекетова, Ю. М. Малієнко]. – Д., 2008. – 102 с.

2. Козлова І. В. Музейна педагогіка як засіб громадянського виховання учнів / І. В. Козлова. // Завуч. – 2006. – № 15. – С. 2-6.

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczija.pdf> (дата звернення 24.01.2017 р.). – Назва з екрана.

4. Пусепліна Н. М. Формування морально-духовних цінностей студентів у процесі музейно-педагогічної діяльності вишу / Н. М. Пусепліна // Зб. наук. праць Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Серія : „Педагогічні науки”. – Випуск 71. – Полтава, 2018. – С. 56-59.

5. Ярошенко О. Методична підготовка майбутніх учителів: реальний стан і шляхи до вдосконалення / Ольга Ярошенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 69–73.

Олександра МИСАК

АКТУАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 “Про затвердження Положення про дистанційне навчання” зазначено, що дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Проблеми розробки та впровадження дистанційної форми навчання у практику освітніх закладів досліджують такі науковці: теоретико-методологічні питання – М. Бухаркіна, С. Гончаренко, В. Биков, Є. Полат; дидактичні основи – О. Андрєєв, В. Кухаренко, А. Хуторський; забезпечення дистанційної професійної освіти – Н. Клокар, Л. Ляхощька, В. Олійник, С. Сисоєва, П. Таланчук.

Дистанційне навчання в сучасному світі здійснюється за допомогою різноманітних технологій, які відрізняються за: формою подання учбових матеріалів; наявністю посередника в системі навчання або за централізованою формою навчання; за ступенем використання телекомунікацій і персональних комп'ютерів; за технологією організації контролю учбового процесу; за ступенем впровадження в технології навчання звичайних методів ведення освітнього процесу [4].

В. Биков дає таке визначення: “дистанційне навчання – форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово і переважно екстериторіально (тобто, на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч, інакше, коли учасники територіально знаходяться поза меж можливої безпосередньої навчальної взаємодії і коли у процесі навчання їх особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою)” [1, с. 9].

Для забезпечення дистанційного навчання учнів учитель може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси на свій вибір. При цьому обов'язково надати учням рекомендації щодо використання ресурсів, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо.

Загалом система дистанційного навчання повинна мати наступні компоненти: системне середовище дистанційного навчання з необхідними засобами для комунікації учасників дистанційного навчання, електронну базу навчальних матеріалів, віртуальні лабораторії, учасників дистанційного навчання (викладачі, студенти) та технічних спеціалістів (програмісти, системні адміністратори, веб-дизайнери), інтегровану у